

26.10.2021

Група № 25

Урок № 5

Тема уроку: «Альманах “З-над хмар і з долин”. Угруповання “Молода муз». “Нова” драма на межі століть»

Мета уроку: (формувати компетентності): *предметні* (знати про особливості угруповання «Молода муз». діяльність цієї групи); *ключові* (уміти знаходити та систематизувати інформацію з різних джерел для виконання навчальних завдань; усвідомлювати значення етичних норм в особистому та суспільному житті, прагнути їх дотримуватися; уміти пов'язувати події художнього твору з реальним життям і робити висновки; логічно висловлювати власні думки; давати оцінку героям, використовуючи навички критичного мислення; критично оцінювати результати людської діяльності в природному середовищі); *загальнокультурні* (усвідомлювати те, що любов до Вітчизни — одна з найбільших людських чеснот; формувати прагнення до гармонії вчинків із загальнолюдськими цінностями).

Матеріали до уроку:

1. Опрацюйте ст. 205-206 у базовому підручнику: Українська література (рівень стандарту): підручник для 10 кл. закл. загальн. середн. освіти/ Олександр Авраменко. – К.: Грамота, 2018. – 256 с.

2. Законспектуйте матеріал до уроку в робочому зошиті (ОСНОВНЕ):

«Молода муз». — літературне угруповання українських письменників, діяло у Львові протягом 1906-1909 рр. як клуб літераторів. До «Молодої музи». належали В. Бирчак, П. Карманський, Б. Лепкий, О. Луцький, В. Пачовський, С. Твердохліб, С. Чарнецький, М. Яцків. Близькими до цієї групи були такі письменники, як Ф. Коковський, М. Рудницький, О. Туринський, композитор С. Людкевич, скульптор М. Паращук, маляр І. Северин.

1907 р. — маніфест групи галицьких письменників «Молода муз». спрямований проти реалізму в літературі та національного волюнтаризму. Більшість модерністів групувалася навколо журналу «Світ». (1906-1907 рр.) та часопису «Будучність». (1909 р.). Пізніше об'єдналися навколо львівського часопису «Молода муз». (П. Карманський, В. Пачовський, Б. Лепкий, С. Твердохліб, М. Яцків). Маніфест 1907 року пропагував аполітизм, чисте

мистецтво, утечу від життя, культ підсвідомого. «Молодомузівці». запровадили й активно експлуатували деякі нові теми: утечу від життя, оспіування смерті, самотності, зображення нічного життя великих міст, артистичної богеми, культ підсвідомих видінь, які не були новими для європейської літератури, однак в українській літературі ще не прозвучали з достатньою силою. У зв'язку із цим частину їхнього дискурсу становив інтерес до французького символізму й зокрема перекладів Бодлера. Однак поезія «молодомузівців». так і не виробила нової мови для вияву нових почуттів. Вона застосувала старі слова, стару метрику, старі, часто фольклорні кліше. «Молода муз». не мала концептуальної естетичної програми й відповідно солідного теоретичного дискурсу. Вони представлені кількома відомими заявами, серед яких стаття Остапа луцького в газеті «Діло». 17 листопада 1907 р., яку Франко у своєму коментарі назвав «Маніфестом «Молодої музи». Як відзначала С. Павличко, «у теоретичному сенсі цей дискурс був досить кволим. «Молодомузівці». усвідомлювали проблему, але не змогли не тільки її вирішити, але й сформулювати коректно своє завдання. Вони передовсім заперечували народницьку традицію та її відповідне літературне втілення — реалізм. «Молодомузівці». досить чітко орієнтувалися на Захід, бо саме звідти приходили, а не виростали на рідному ґрунті нові художні ідеї». Група навколо журналу «Українська хата». (1909-1914 рр.), зокрема М. Сріблянський, М. Євшан, А. Товкачевський, Г. Чупринка, П. Богацький, пропагували культ сильної особистості, роздвоєної душі, настроєності, крайнього індивідуалізму. Якщо «молодомузівці». спромоглися лише позначити певні координати нового модерного дискурсу й нової філософії мистецтва, то розвинули їх Микола Євшан та його колеги з київського журналу «Українська хата». (1909-1914 рр.). Ніцшеанство лягло в основу дискурсу «хатян». Завдання журналу — принести «помочі і світла в темну українську хату». Засновники журналу прагнули розширити рамки української культури, модернізувати її, головним об'єктом їхньої критики було «старе». народництво або українофільство в усіх його політичних та мистецьких виявах. Головний опонент «хатян». — народницька критика, представлена газетою «Рада». її постійним автором Сергієм Єфремовим. Усупереч назві «Хату». цікавило місто, її настанови були принципово антинародницькими. Тут друкувалися поезія й проза «модерністів». передовсім поетів «Молодої музи». а також «модерністів». російської України — Миколи Вороного, Олександра Олеся, Миколи Філянського

та ін. Загалом усі, чия творчість була позначена естетичними інтересами, потрапляли в річище літературних зацікавлень журналу (Володимир Винниченко, Ольга Кобилянська, Михайль Семенко, Гнат Хоткевич, а також дебютанти часопису Павло Тичина, Максим Рильський, Володимир Свідзінський). Редактори журналу свою критику головним чином розгортали на засадах естетики. «Головне не про що писати, а як писати». —уважав М. Сріблянський. Головне не література (результат), а творчість (процес), у якій на перше місце висуваються індивідуальність митця та його психологія.

«З-над хмар і з долин». — літературно-художній альманах. Упорядкував і видав М. Вороний 1903 р. в Одесі. У листі до М. Коцюбинського від 13 липня 1901 р. та в зверненні до письменників М. Вороний виклав програму альманаху. Відверто виявивши симпатії «до новіших течій у літературах європейських». він зазнав гострої критики з боку за відхід від дійсності у сферу «чистого мистецтва». Найбільш толерантно висловив свою незгоду з декларованими М. Вороним програмними цілями І. Франко в поетичному посланні «Миколі Вороному». яке разом з відповіддю «Іванові Франкові». опубліковане в альманасі. М. Вороний спростував приписувану йому пропаганду гасла «мистецтва для мистецтва». наголошуючи на потребі осучаснення української літератури, бажанні не обмежувати сферу творчої свободи письменника. Виступаючи за розширення тематичних меж літератури, за пошук нових тем і художніх засобів виразності, він закликав до модернізації української літератури.

3. Зробити аналіз поетичних творів.

- П. Карманський «Мені не жаль».
- В. Пачовський «Дрожаннє душі».
- Б. Лепкий «Минеться ніч, розвієсь тьма».

Зробити письмовий аналіз твору представника «Молодої музи»; прочитати про життєвий і творчий шлях Лесі Українки.

Фото виконаних завдань надсилати мені на електронну пошту

ledishade@ukr.net .

У темі листа вкажіть ваше прізвище, предмет, номер групи та № уроку.

26.10.20201

Група № 25

Урок № 6

Тема уроку: «Життєвий і творчий шлях Лесі Українки»

Мета уроку: поглибити знання учнів про життєвий і творчий шлях Лесі Українки; активізувати цікавість до поетеси; скласти цілісне уявлення про неї як людину, митця, громадянина; розвивати зв'язне мовлення й виразність читання ліричних творів; сприяти патріотичному та естетичному вихованню учнів на кращих зразках вітчизняної літератури; виховувати любов і повагу до творчості Лесі Українки.

Матеріали до уроку:

1. Опрацюйте ст. 206-212 у базовому підручнику: Укрaїнська література (рівень стандарту): підручник для 10 кл. закл. загальн. середн. освіти/ Олександр Авраменко. – К.: Грамота, 2018. – 256 с.

2. Перегляньте відео до уроку на YouTube:

https://www.youtube.com/watch?v=v6mrp1jrGqY&ab_channel

3. Законспектуйте матеріал до уроку в робочому зошиті (ОСНОВНЕ):

Справжнє ім'я — Лариса Петрівна Косач-

Квітка

Волинь, невеличке містечко **Звягель** (нині Новоград-Волинський). Саме тут, в інтелігентній дворянській родині в 1871 році народилася Лариса Косач (таким є справжнє ім'я Лесі Українки). **Батько її — Петро Косач** — був службовцем, **мати — Ольга Драгоманова-Косач** — письменницею, яка публікувалася під псевдонімом **Олена Пчілка**.

Серед близького оточення майбутньої поетеси були відомі культурні діячі: М. Старицький, М. Лисенко, І. Франко. У будинку Косачів часто збиралися письменники, художники й музиканти, влаштовувалися мистецькі вечори й домашні концерти.

Окремо слід згадати про дядька по матері, Михайла Драгоманова, якого по праву можна назвати «духовним батьком» Лесі. У січні 1876-го Ольга Петрівна з

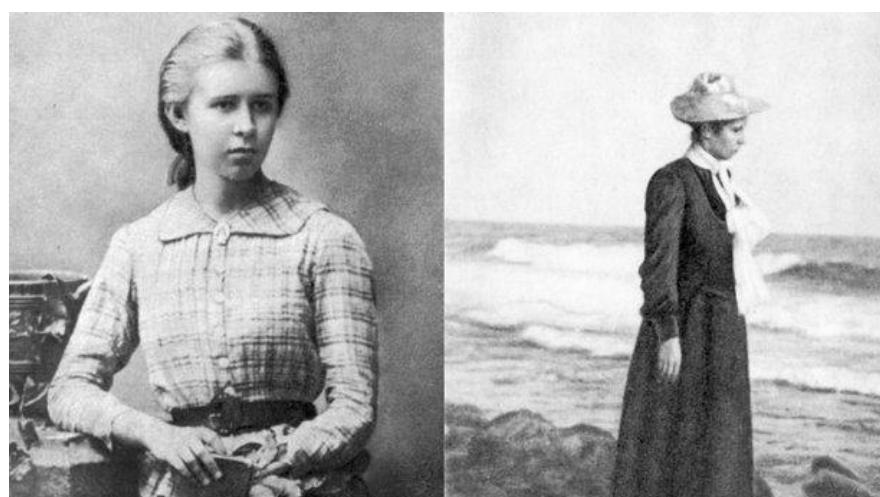
дітьми Михайлом і Ларисою приїхали до Києва, щоб попрощатися з Драгомановим перед його вимушену еміграцією з Російської імперії. Йому належить одна з провідних ролей у формуванні світогляду племінниці. Не один рік вони листувалися. З-за кордону він висилає Лесі найкращі тогоджні літературні твори, які не так просто було знайти в Росії. Уже в зрілому віці Леся рік жила в болгарській Софії в дядька.

Леся навчилася читати в 4 роки, проте системної освіти вона не здобула, тому що не відвідувала гімназії. Час від часу брала приватні домашні уроки, уроки фортепіано, вже у зрілому віці навчалася в художній школі Мурашка в Києві. Та по суті її єдиним і досить суворим домашнім учителем була мати. Вона розробила власну програму навчання, що відрізнялася широтою й ґрунтовністю.

Попри брак строгої освітньої системи, про що сама поетеса згодом дуже шкодувала, Леся Українка була освіченою людиною. На доказ цього варто зазначити таку промовисту деталь: вона знала 11 (!) мов. Про рівень її освіти може свідчити ще й такий факт: у 19-літньому віці Леся самотужки написала для своїх сестер підручник «Стародавня історія східних народів», який згодом

надрукували в Катеринославі.

Український письменник і громадський діяч Михайло Павлик так згадував про одну із зустрічей з поетесою у Львові 1891-го: «Леся просто приголомшила мене

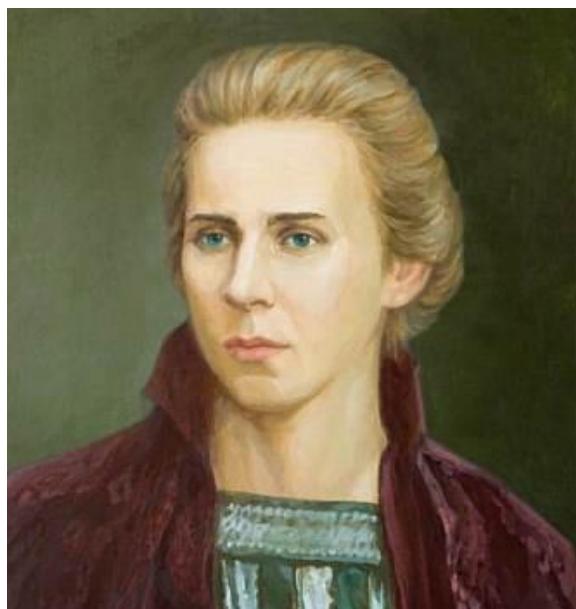

своєю освіченістю й тонким розумом. Я думав, що вона живе лише поезією, але це далеко не так. Для свого віку це – геніальна жінка. Ми говорили з нею дуже довго, і в кожнім її слові я бачив розум і глибоке розуміння поезії, науки і життя!»

За Лесею Українкою міцно закріпився образ «великої хворої», хоч із раннього дитинства вона зростала здоровою та веселою дівчинкою. А захворіла Леся в 9 років. Її мучив нестерпний біль у правій нозі. Ось як писала про цю подію її сестра Ольга: «6 січня 1881 року в Луцьку Леся пішла на річку Стер подивитися, як святять воду, і в неї дуже померзли ноги. Незабаром потому, і від того, як тоді й

думали, вона заслабла. У неї так почала боліти права нога, що вона, незважаючи на те, що й тоді була дуже терпляча, плакала від болю. Її лікували різними способами: ваннами і масажами, і нога за деякий час перестала боліти і не боліла кілька років».

Біль перейшов у руки. Після неодноразових консультацій з лікарями, нарешті, змогли визначити, що це – туберкульоз кістки. Перша операція була невдалою: рука залишилася скаліченою. Довелося припинити уроки музики, яку Леся дуже любила. Після руки знову почала боліти нога. *Туберкульоз уразив легені*, потім заслабли нирки.

Викликані потребою в лікуванні подорожі до Німеччини, Австро-Угорщини, Італії, Єгипту, кількаразові перебування на Кавказі, в Криму збагатили враження письменниці та сприяли розширенню її кругозору. Побувавши 1891-го на Галичині, а згодом і на Буковині, Українка познайомилася з багатьма визначними діячами Західної України: І.Франком, М. Павликом, О. Кобилянською, В. Стефаником, О. Маковеєм, Н. Кобринською.

Свій перший вірш – «Надія» – Леся написала дев'ятирічною дівчинкою. Сталося це під враженням від арешту й заслання до Сибіру рідної тітки, Олени Косач, яка належала до київського гуртка «бунтарів». А вже у тринадцять років Ларису Косач почали друкувати. 1884 року у Львові в журналі «Зоря» опублікували два вірші («Конвалія» і «Сафо»), під якими вперше з'явилось ім'я – Леся Українка.

На початку 1893-го у Львові виходить **перша збірка поезій поетеси – «На крилах пісень»**. З-поміж вміщених у неї творів вирізняється вірш **«Contra spem spero»** («Без надії сподіваюсь»), що сприймається як кредо молодої письменниці. Особливо гостро, як заклик і гасло, прозвучали її «Досвітні вогні».

Потім були інші віршові твори, публікації статей у періодичних виданнях. Леся Українка дуже багато перекладає українською мовою. Серед таких творів – староєгипетська лірика, давньоіндійська «Рігведа», поеми Гомера, поезії Г. Гейне; а також В. Гюго, В. Шекспір («Макбет»), Дж. Г. Байрон («Кайн»), Данте («Пекло»),

Ада Негрі, М. Метерлінк, Г. Гауптман, А. Міцкевич, М. Гоголь, І. Тургенєв, С. Надсон.

Леся Українка вела величезну роботу, збираючи фольклор. Полтавщина, Волинь, потім Карпати, де лікувалася й відпочивала у своєї **подруги** – письменниці **Ольги Кобилянської**. Тут, у Буркуті, вона зі своїм чоловіком Климентом Квіткою зустрічалися з Іваном Франком, який спеціально відвідав їх, щоб познайомити з піснями свого краю. Водночас Леся Українка і К. Квітка підготували до видання дві збірки записів народних пісень.

Величезною заслugoю письменниці як організатора, фольклориста і спонсора є запис 1908 р. на фонограф західноукраїнським музичним етнографом Філаретом Колессою кобзарських дум і народних пісень. Їх чоловік робив на Полтавщині. Згодом на тому ж фонографі Леся Українка і К. Квітка записали частину репертуару найвідомішого кобзаря з Харківщини Гната Гончаренка. Свою роботу – 19 паспортізованих валиків і коментар до записів – вони надіслали Ф. Колессі. А в архіві М. Лисенка збереглися 30 пісень, наспівані Лесею Українкою. Багато їх записав у різні роки й Климент Квітка.

Окремо варто згадати про **особисте життя поетеси**. «Друг моїх ідей» – вона писала про свої стосунки з **Сергієм Мержинським**, із яким познайомилась у

Криму 1897-го. Леся Українка завжди використовувала слово «дружба», а не «кохання», кажучи про ці взаємини. Вони жили в різних містах, але часто навідували одне одного. Мержинський служив на залізниці в Мінську, проте це не заважало йому опікуватися тим, про що прохала

Леся. У Мінську він клопочеться щодо постановки Українчиної драми «Блакитна троянда», знайомить письменницю з цвітом тодішньої мінської інтелігенції, допомагає опублікувати кілька публіцистичних і літературознавчих статей в журналі «Жизнь» тощо.

30-літній С. Мержинський уже довгий час хворів на сухоти. Восени 1900-го Леся Українка дізнається, що її другові зовсім погано. Не раздумуючи, Леся їде до нього і не віходить від його ліжка. **Однієї січневої ночі, сидячи біля смертельно хворого Мержинського, написала поему «Одержима».** Згодом вона

згадувала: «Я її в таку ніч писала, після якої, певне, буду довго жити, коли вже тоді жива осталась. І навіть писала, не перетравивши тугу, а в самому її апогею».

Умираючи в Лесі на руках, Сергій шепоче своє останнє прохання: попіклуватися про долю жінки, яку він кохав. Поетеса чекала слова освідчення, а вони були адресовані іншій.

Леся Українка мала й

офіційного чоловіка –

Клиmenta Квітку. Вони

познайомилися 1898-го. Багато

подорожували, збираючи

фольклор, а 1907 року

обвінчалися. Цей шлюб у

родині Лесі вважали помилкою. Що й казати: вона – дворянського роду, він – син селянина. Вона – вже відома письменниця, він – вбогий чиновник низького рангу. Леся старша за нього на цілих 9 років!

Квітка отримує призначення спочатку в Крим, а потім у Грузію. Живеться їм важко, хвороба поетеси прогресує. Саме в Грузії вона написала свій magnum opus – **«Лісову пісню»**. Цю драму-феєрію, ідею якої виношувала все життя, Леся створила лише за 12 днів.

І саме в Грузії 19 липня в містечку Сурамі, між першою і другою годинами ночі Лесі не стало. Хоронили її на Байковому кладовищі... під пильним наглядом поліції. Климент Квітка наважився вдруге одружитися лише на схилі літ, зі своєю аспіранткою. Повіз її на могилу Лесі Українки й, помовчавши 15 хвилин, промовив: «Леся дала згоду на наш шлюб, але щасливими ми не будемо»

4. Виконайте літературний диктант.

1. Про кого йде мова: Лариса, Лося, Зея, Зеїчок, Зеїчка?
2. Назвіть усі прізвища Лесі.
3. Батьки письменниці (імена, прізвища, заняття).
4. В якому оточенні виховувалась майбутня поетеса? (не менше 3 прізвищ).
5. У яких літературних жанрах вона творила? (не менше 3).
6. Один з найвідоміших творів Лесі (драма-феєрія), за яким її впізнають.
7. Назвіть країни, в яких довелося побувати Ларисі Петрівні (не менше 5).
8. Укажіть прізвища коханих письменниці.

9. Скільки мов знала Леся Українка?

10. Що вам відомо про її освіту?

11. Назвіть поетичні збірки Лесі та роки їх виходу.

12. Багатогранність таланту Лесі Українки (ким була) (не менше 5).

Фото виконаних завдань надсилати мені на електронну пошту

ledishade@ukr.net.

У темі листа вкажіть ваше прізвище, предмет, номер групи та № уроку.